

Sewe ŋa Pɔli wila torogo

GALASI

tara tagafenne pe yeri

Sewe wi nawa senre

Pɔli wila legiliziye legere tege wa Galasi tara ti cara legere ni. Nala pe maa Galasi tara ti yinri Turiki tara. Een fo, naa Pɔli wila kaa yiri wa ki tara ti ni, a wi sigi logo ma yo fo Zhufuye pele yege la kari wa ma saa na nagawa pa yege kaan wa. Paa pye naga yuun ma yo fo Pɔli wi woro Zhezu wi pitunjo jenne, wi woro na tanri na yala Moyisi lasiri wi ni konaa Zhufuye kalegele ke ni. Wa pe nagawa senre ti ni, paa pye naga yuun yere fo ki daga ma kenrekenre mbe si jen mbe sho. A pɔli wi si para mboo yee sho, ma para fun fannga ni senpere nda paa yo wi kanngolo ti wogo na, konaa Zhezu Sentanra nda wila yari ti wogo na.

Wa sewe wi go nungba mbe gbɔn shyen (1--2), ŋga Pɔli wi jen konaa ma yan, a kila ki nari ma yo wi yen kaselege Zhezu Kirisi wi pitunjo, ko wi yen na para ki senre na.

Wa sewe wi go taanri mbe gbɔn tijere (3--4), Pɔli wi yen naga nari pege jen fo Moyisi lasiri wila ya mbe lere sho, een fo, mbe taga we Fo Zhezu Kirisi wi na ko ki ma lere sho.

Wa sewe wi go kangurugo mbe gbɔn kogoloni (5--6), Pɔli wi yen naga yuun wi sefenne tagafenne pe kan fo paga kaa ki Zhufuye pe senre ti nuru. Een fo pe koro pe yere ngbanga wa tagawa mba pe taga Zhezu Kirisi wi na pi ni. Pɔli wila pe pye ma yo pe pe yee yaga Yinnekpoyi laa pe yege sinni mbe ti paa kajenge piin.

Wa sewe wi kosaga, mbele pe yen na leele pe ngbanga paa kenrekenre wi piin, Pɔli wi yen na pe piin ma yo pe pe yee yingiwɛ jen.

Sewe wi yen ma kɔɔnlɔ yege ŋga na

Sewe wi lesaga senre konaa sharaga 1.1-10

Yawa mba pi kan Pɔli wi yeri mbege ta wi yen pitunjo 1.11--2.21

Sentanra nda ti yen na para Yenyele li yinne pi wogo na 3.1--4.31

Tagafenne pe lesewe konaa tangalomo jembe Yinnekpoyi li fannga na 5.1--6.18

**Pɔli wila sewe wi torogo leele
mbele yeri pe sharaga ye**

1 ¹Mi Pɔli, mi yen pitunɔ*¹, een fɔ, leele ma panla tun. Mi si woro pitunɔ lere fannga na, fɔ Zhezu Kirisi wo fannga na, naa Yenɛle na li yen To li ni, lo lãa Zhezu wi yen maa yirige wa kunwɔ pi ni. ²Sefenne mbele pe yen laga na ni, mi naa poro ni, waa ki sewe ɲa wi torogi Galasi tara legiliziyee* pe kan. ³We To Yenɛle lo naa we Fɔ* Zhezu Kirisi wi ni, pe yinme naa yeyinɛge kan ye yeri. ⁴Kirisi* wuu yee kan ma ku we kapere ti kala na, janɔgo mbe we go shɔ ki nala dunruya pee ɲa wi kee. Ko pye ma, ma yala we To Yenɛle li nandanwa kala lo ni. ⁵Ye pan waa Yenɛle li gbogo sanga pyew! Anmiina*.

Sentanra ti yen nunɔba pe

⁶Kilan pari fɔ jɛnɛge, naa yaa punɔgo nii fyaw Yenɛle li ni we, lo na li ye yeri Zhezu Kirisi wi yinme pi fannga na, a yè sɔngɔɔ na tari sentanra ta yegɛ na we. ⁷Kaselege ko na Sentanra ta yegɛ woro wa naa nda mi yo ye kan to punɔgo na. Een fɔ, mi yen naga yuun ma, katugu leele pele yen wa na ye jatere wi pinri ye na, naga jaa mbe Kirisi wi Sentanra ti wa mberi kannga. ⁸Een fɔ, na lere wa ka Sentanra ta yegɛ yo mbe ye kan, tiga yiri ti ye nda waa keli ma yo ye kan ti ni, ali na kaa pye woro wawi, nakoma mɛrege* wo wa wì yiri wa yenɛle

na ma pan mari yo, Yenɛle ligi fɔ wi danɔa! ⁹Wè keli maga yo ye kan yegɛ ɲga na, mi yaa sɔngɔɔ mbege yo ma naa yinɔ, fɔ na lere wa ka Sentanra ta yo mbe ye kan, tiga yiri ti ye nda yaa keli ma logo ti ni, Yenɛle ligi fɔ wi danɔa!

¹⁰Nda mila yuun yinɔ, pe yo mila ki jaa na kala lo mbe leele poro ndanla wi le? Ayoo, een fɔ, mila jaa na kala li Yenɛle lo ndanla. Leele pe kandanlaga ko ma mila jaa mbaa piin. Ki pye leele pe kandanlaga ko mila jaa mbaa piin bere, mi se jen na pye Kirisi wi tunmbyee.

**YAWA MBA PI KAN PɔLI
WI YERI MBEGE TA
WI YEN PITUNɔ**

1.11--2.21

**Pɔli wì pye yegɛ ɲga na mɛe pye
pitunɔ, wila ki yegɛ yuun**

¹¹Sefenne, mi yen naga yuun ye kan fɔ Sentanra nda mi yari ye kan, tii yiri lere yeri; ¹²katugu mi siri ta lere yeri. Lere si ma wìlan naga ti ni. Een fɔ, Zhezu Kirisi wo wìri naga na na.

¹³Faa mila pye na tanri yegɛ ɲga na Zhufuye* sherege konɔ li na, yège logo. Ki wagati wi ni, mila pye na Yenɛle li Legilizi wi jɔɔ fɔ jɛnɛge, naa jaa mboo jɔɔ. ¹⁴Wa na Zhufuye sere woolo pe ni, mila pye na kee yegɛ Zhufuye sherege konɔ li ni ma we pe legere na; katugu pa na jatere wi ni fuun wila pye we

teleye pe kalegele koro na. ¹⁵ Eɛn fɔ, Yenɲele làa na wɔ yere na pe fanla se, mala yeri li yinme pi fannga na, mbaa tunngo piin li kan. ¹⁶ Kila li ndanla, a li sili Pinambyɔ wi naga na na, jango Sentanra nda ti yen na para wi kanngɔɔ, mbaa ti yari leele mbele pe woro Zhufuye pe kan. Na làa wi naga na na, mi sila kari le ki yɔngɔɔ nungba ke ni mbe sa lere yewe wilan yege naga. ¹⁷ Leele mbele pàa keli ma pye Zhezu wi pitunmbolo* na yege, mi sila kari wa Zheruzalemu pe kɔrɔɔ mbe sa pe yewe. Eɛn fɔ, mila kari le ki yɔngɔɔ nungba ke ni wa Larabuye tara. Ko punngo na, a mi si sɔngɔɔ wa Damasi. ¹⁸ Naa yelee taanri la kaa toro, a mi si kari wa Zheruzalemu, mi naa Pyeri wi ni we sa we yeɛ jen. A mi si pilige ke ma yiri kan gurugo pye wa wi ni. ¹⁹ Eɛn fɔ, mi sila pitunmbolo wa yege yan naa, ndɛɛ we Fɔ wi nɔsepɔ lenaɲa Zhaki wo nungba. ²⁰ Ŋga mila yɔnlɔgi ye kan laga sewe ɲa wi ni, ki yen kaselege, mila ki yuun Yenɲele li yege na fɔ mi woro na finlele.

²¹ Kona, a mi si kari wa Siri naa Silisi tara lara ti ni. ²² Ki wagati wi ni, Kiri si wi legiliziyee woolo mbele pàa pye wa Zhude tara pe sila na jen. ²³ Pàa pye naga nuru leele pe yeri wi ɛɛ ma yo fɔ: Faa naɲa ɲa wila pye na we jɔɔ, wo wì kannga koni na Sentanra ti yuun leele pe kan tagawa pi wogo ki na, po mba wila pye na ngbeli mboo jɔɔ we.

²⁴ A pe nɛɛ Yenɲele li gbogo na kala na.

Pɔli naa pitunmbolo sanmbala pe ni

2¹ Naa yelee ke ma yiri tijere la kaa toro, a mi si sɔngɔɔ naa wa Zheruzalemu, mi naa Barinabasi wi ni. Mila Tite wi le ma kari wi ni fun. ² Mila kari, katugu Yenɲele làa ki naga na na ma yo ki daga mbe kari. Sentanra nda mila yari mbele pe woro Zhufuye* pe kan, a mi si saa ti yege yo tagafenne yekeele poro ɛɛ kan finliwe pa na; katugu mi sila pye na jaa na tunngo ɲga mila pye, naa ɲga mila piin bere ki kɔ waga. ³ Na tangayenle Tite ɲa wila pye Giresi tara fenne woo, pe sila wi jori mbe yo wi kenrekenre* wi pye Zhufuye woo. ⁴ Kona ki ni fuun, yagboyoolo pèle la pe yeɛ pye ma yo pe yen sefenne, ma ye we sɔgɔwɔ na jaa mboo kenrekenre. Ki leele pàa ye we sɔgɔwɔ larawa, lesewe mba wè ta wa we gbogolomɔ pi ni Zhezu Kiri si wi ni, mbe ta mboo wele mboo jen, nɛɛ ki jaa mbe we le wa kulowo pi ni. ⁵ Eɛn fɔ, we sila yenle mbe logo pe yeri wagati jenri ni, jango Sentanra nda ti yen kaselege senre, ti koro ye sɔgɔwɔ paa yege ɲga na ti yen we.

⁶ Mbele pàa pye na jate paa yekeele yen, pàa pye megbɔɔ fenne yege ɲga na, ko sila pye yaraga ka na yege na, katugu Yenɲele laa lere wɔ lere ni. Ki yekeele pe sila yaraga ka taga wa na kajenme pi na. ⁷ Eɛn fɔ, pàa ki jen ma yo Yenɲele làa

Sentanra ti kan na yeri mbaa ti yari mbele pe woro Zhufuye pe kan, paa yege nga na ti kan Pyeri wi yeri wi saa ti yari Zhufuye pe kan we. ⁸Yenjele na laa tunngo pye wa Pyeri wi nawa maa pye pitunᵑo* wa Zhufuye pe yeri, lo nunᵑba lo laa tunngo pye wa na nawa mala pye pitunᵑo wa mbele pe woro Zhufuye pe yeri. ⁹Zhaki, naa Pyeri, naa Zhan, poro mbele paa pye na jate paa teele yen, naa paa kaa ki jen ma yo Yenjele laa ki tunngo ki kan na yeri, a pe si keyen le mi naa Barinabasi we kee. A ko ki naga ma yo we pye nunᵑba. A pe yenle ma yo we saa Sentanra ti yari leele mbele pe woro Zhufuye pe kan. Poro yaa saa ti yari Zhufuye pe kan. ¹⁰A pe si we yenri kala nunᵑba ni ma yo tagafenne mbele pe yen fyonwo fenne, waa pe sari. A mi si bala nee pe sari.

Poli wila senᵑbanra yo Pyeri wi na wa Antiyoshi ca

¹¹Ko punᵑo na, naa Pyeri wila kaa pan wa Antiyoshi, mila senᵑbanra yo wi na tagafenne pe ni fuun pe yege na, katugu nga wila pye ki sila sin. ¹²Zhaki wila leele mbele tun, sanga nga ni pe fa pan, Pyeri wila pye na nii sefenne mbele pe woro Zhufuye pe ni. Naa pitunmbolo paa kaa pan, a wi si laga pe na, wi woro na nii pe ni, katugu wila pye na fye ki leele mbele pe kenrekenre pe yege. ¹³Ki kaa pye ma, sefenne sanmbala mbele pe yen Zhufuye, a pe pinle

Pyeri wi ni na wi kopiire nunᵑba ti piin, fo ma Barinabasi fun wi punᵑo pe kopiire ti ni. ¹⁴Naa mila kaa ki yan pe woro ma sin, pe si woro na tanri na yala Sentanra nda ti yen kaselege senre ti ni, a mi sigi yo Pyeri wi kan tagafenne pe ni fuun pe yege na, ma yo fo: «Pyeri, mboro nga ma yen Zhufuye woo, mo yinwege ki pye laga, na tanri paa mbele pe woro Zhufuye pe yen, mee si tanga paa Zhufuye woo yen. Mele mee tagafenne mbele pe woro Zhufuye pe jori paa tanri paa Zhufuye pe yen?»

Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye pe yen na shoo tagawa po fanᵑa na

¹⁵Woro wo na, we yen Zhufuye piseele. We woro kapere pyefenne paa tara sannda ti woolo pe yen. ¹⁶Konaa ki ni fuun, wege jen ma yo lere wi ma pye lesinᵑe Yenjele li yege na, naa wi taga Zhezu Kirisi wi na ko kala na. Een fo, wila pye lesinᵑe, naa wila tanri na yala Moyisi lasiri* wi ni ko kala na. Ko ki ti woro fun, we taga Zhezu Kirisi wi na, jango we ta we pye lesinmbele Yenjele li yege na, naa we taga Kirisi* wi na ki kala na, kiga ka pye lasiri nga waa tanri wi na wo kala na, katugu lere se pye lesinᵑe Yenjele li yege na, naa wi tanga nga lasiri wi yo ki na ko kala na. ¹⁷Een fo, na kaa pye we yen naga lagajaa mbe pye lesinmbele Yenjele li yege na Zhezu wi fanᵑa na, kona, woro fun pe

we yan kapege pyefenne paa mbele pe woro Zhufuye pe yen. Ko mbe ya mbege naga mbe yo Kirisi wi yen na kotogo kaan we yeri waa kapere piin le? Ayoo, ki woro ma. ¹⁸Kagala ngele mila je ke na, na mi ka songoro mbaa ke gbegele naa fonngo, kona, mila na yee nari fo mi yen lasiri wi jongofo; ¹⁹katugu lasiri wi kala na, mi yen ndee mi ku†. Lasiri wo jate wilan kan mi ku. Ko pye ma, jango mbe ta mbaa na yinwege ki piin Yenjele li kan. Mi yen ndee panla kan wa tiparaga* ki na Kirisi wi ni. ²⁰Ki pye ma, mi ma mi yen yinwege na naa, een fo, Kirisi wo wi yen yinwege na wa na ni. Yinwege nga mi yen na piin laga tara ti na yingo, mi yen naga piin tagawa mba mi taga Yenjele li Pinambyo wi na po fannga na, mi yen maa ndanla, a wuu yee kan kunwo pi yeri na kala na. ²¹Mi woro na jege Yenjele li yinme pi na; katugu na kaa pye lere wi ma pye lesinje Yenjele li yege na, naa wila tanri lasiri wi na ko kala na, kona Kirisi wi ku jaga.

SENTANRA NDA TI YEN NA PARA YENJELE LI YINME PI WOGO NA

3--4

Moyisi lasiri wo naa tagawa kala

3 ¹E, yoro Galasi tara fenne ye yen lembire! Zhezu Kirisi wi ku wa tiparaga* ki na, a pege yo maga filige ye kan, ambu wi ye fanla, a ye si laga wi na? ²Mi yaa ye yewe kala nungba ni: Naa yaa tanri lasiri* wi na, ko ki ti ye Yenjele li Yinnekpoyi li ta lee naa ye Sentanra ti logo ma taga ti na, ko ki ti ye li ta? ³Mele ye si pye lembire ma? Yaa ki peli na tanri Yenjele li Yinnekpoyi lo fannga na, yingo yaa jaa mbege yon fili ye yee fannga na wi le? Ayoo de. ⁴Kagbongo ngele ye ta, ye ke ta ke yiri waga wi le? Ayoo, ke se ya yiri waga. ⁵Na Yenjele li kaa Yinnekpoyi li kaan ye yeri, mbaa kafonngolo piin wa ye songwo, li maa ki piin, katugu yaa tanri lasiri wi na ko kala na wi lee, nakoma Sentanra nda ye ma logo ma taga ti na ko kala li?

⁶Ye wele, Yenjele senre sewe wi yen na Abirahamu wi senre yuun ma yo fo: «Wila taga Yenjele li na, wi tagawa pi kala na, a Yenjele li nee wi jate paa lesinje yen†.» ⁷Ki kala na, ki daga yege jen ye yo fo mbele pe taga Yenjele li na,

†2.19: Lasiri wi kala na, Poli wi yen ndee wi ku, katugu nga lasiri wi yo maa piin, na ma woro naga piin, ma daga mbe ku win; Dete 27.26.

†3.6: Zhene 15.6.

poro pe yen Abirahamu wi setirige piile jembele wele. ⁸Yenjele senre sewe wila keli maga yo ma yo leele mbele pe woro Zhufuye*, Yenjele li yaa kaa pe jate lesinmbele li yee yege na pe tagawa po kala na. Ko ki ti Yenjele laa ki sentanra nda ti yo faa ma Abirahamu wi kan ma yo fo: «Cengele woolo pe ni fuun pe yaa ka duwaw ta ma kala na†.» ⁹Yege nga na Abirahamu wila taga Yenjele li na, a li duwaw wi na, mbele fuun ka taga li na, pa li yaa duwaw pe na ma fun.

¹⁰Mbele fuun pe pe wogo ki kan nungba lasiri wi kapyere to na, poro yen wa dangga ki ni; katugu ki yen ma yonlogɔ wa Yenjele senre sewe wi ni ma yo fo: «Lere nga fuun wi woro na tanri na yala nga fuun ki yen ma yonlogɔ wa lasiri wi ni ki ni, dangga yen ki fo wi wogo†.» ¹¹Ki si yen ma filige naa jenge fo lere se ya pye lesinje Yenjele li yege na, naa wila tanri lasiri wi na ko kala na. Ko ki ti Yenjele senre sewe wi yen naga yuun ma yo fo: «Lesinje wi yaa ka yinwege ta wi tagawa pi fannga na†.»

¹²Een fo, lasiri wi gbɔgɔkala li yen li ye tagawa pi ni, katugu ki yen ma yonlogɔ wa Yenjele senre sewe wi ni ma yo fo: «Lere nga kaa tanri mbaa yala lasiri wi ngasegele ke ni, wi yaa yinwege ta ke fannga na†.»

¹³Danga nga kila to we na Yenjele li lasiri jɔgɔwɔ pi kala na, Kirisi* wi we go sho ki ni, a wi dangga we yonlo, ma yala nga Yenjele senre sewe wi yen na yuun ki ni, fo: «Lere nga fuun pe to tige na, ki fo wi dangga†.» ¹⁴Ko la pye ma, jango Yenjele laa yon folo* na kon mbe duwaw nga kan Abirahamu wi yeri, poo kan fun mbele pe woro Zhufuye pe yeri Zhezu Kirisi wi fannga na, konaa Yenjele laa Yinnekpoyi yon folo na kon, we li ta we tagawa pi fannga na.

Moyisi lasiri wo naa yon folo kala

¹⁵Sefenne, mi yen naga senre nda ti yuun na yala senwee piile pe kapyege lomɔ po ni: Na lere wa ka yon folo la kon, na li yen ma sin, lere se ya mbege yon folo li kannga naa fyew, nakoma mbe yaraga ka taga li na naa. ¹⁶Yenjele wogo pa ki yen ma fun. Laa yon folo kon Abirahamu naa wi setirige pyɔ wa yeri. Yenjele senre sewe wi sigi yo mbe yo fo: «Naa wi setirige piile pe yeri†,» ndee wi yen na para lelegere senre na. Een fo, wigi yo ma yo fo: «Naa wi setirige pyɔ», maga naga ma yo lere nungba wi. Wo wi yen Kirisi we. ¹⁷Senre nda mila yuun ti kɔrɔ wi nga: Yenjele laa keli ma yon folo kon, na li yen ma sin. Naa

†3.8: Zhene 12.3.

†3.10: Dete 27.26.

†3.11: Aba 2.4.

†3.12: Levi 18.5.

†3.13: Dete 21.23.

†3.16: Zhene 12.7; 17.7.

yele cenme tijere naa nafa ma yiri ke (430) la kaa toro, a li si lasiri wi kan. Ki kala na, ki lasiri wi se ya mbe yon folo li kannga, mbe nga Yenjele laa yo ki sa. ¹⁸ Katugu yarikanga nga Yenjele laa kaan paa korogɔ yen, ki pye lere kaa tanri lasiri wi na ko wi jen naga ta, kona, ki se jen naa taa yon folo lo kala na. Ma si yala, yon folo na Yenjele laa kon lo kala na laa li yinme pi kan Abirahamu wi yeri.

¹⁹ Lasiri wi kango ko yen kikiin? Yenjele laa wi kan maa taga wa yon folo li na, mbege naga leele pe na, pe ta pe lasiri wi jɔɔwɔ mba paa piin pi jen. Lasiri wila daga mbe koro wa fo yon folo laa kon Abirahamu wi setirige pyo na yeri wi sa pan. Yenjele laa lasiri wi kan meregeye* pele yeri, a pe pan maa kan lere wa yeri, a wi pye kasuluwo maa kan leele pe yeri. ²⁰ Ye wele, nde ki pye lere nungba kala li, pe saa kasuluwo le ki kala li ni, ma si yala, Yenjele lo nungba laa yon folo lo kon.

Yenjele li lasiri wi kayɔngɔ ki nga

²¹ Ki pye ma, ki yen naga nari ma yo lasiri wi yen na wiin Yenjele li yon fɔgɔle ke ni wi le? Ayoo de. Eɛn fo, ki pye Yenjele li lasiri wa kan, na wi mbe ja ya mbaa yinwege kaan leele pe yeri, anme li jen naa leele pe jate lesinmbele li yee yege na lasiri wo fannga na. ²² Eɛn fo, ki woro ma. Yenjele senre sewe wi yen naga yuun fo: Dunruya woolo* pe

ni fuun pe yen wa kapege ki fannga ki ni. Ko pye ma, jango yarikanga nga Yenjele li yon folo kon, ki kan mbele paa tari Zhezu Kiriwi na pe yeri pe tagawa pi kala na.

²³ Sanga na ni tagawa wagati wi fa pan, lasiri wo wila we pye kasopiile fo mbe sa gbɔn Yenjele li sa tagawa kon li naga we na. ²⁴ Ki pye ma, lasiri wo wila pye we welefo na we yege sinni fo Kiriwi sa pan we taga wi na, we pye lesinmbele Yenjele li yege na.

²⁵ Yingo ki tagawa wagati wi kaa gbɔn, we woro ki welefo wi kee naa.

²⁶ Katugu tagawa po fannga na ye yen Yenjele li piile, ma pye gbogolomɔ nungba ni Zhezu Kiriwi ni. ²⁷ Ye ni fuun ye batize* ma pye nungba Kiriwi ni. A ye si tangalɔmɔ fɔnmbo pi le na tanri pi na, mba pi yen Kiriwi ni we. ²⁸ Ki kala na, Zhufuye poro naa mbele pe woro Zhufuye wa si wo wa ni. Kulolo poro naa leseele wa si wo wa ni, nambala naa jeele wa si wo wa ni. Eɛn fo, ye gbogolo ma pye nungba Zhezu Kiriwi ni. ²⁹ Ki kaa pye ye yen Kiriwi wi woolo, ye yen fun Abirahamu wi setirige piile. Yaraga nga Yenjele laa ki yon folo kon mbe kan paa korogɔ yen, ye yaa ki ta.

4 ¹ Senre nda mila yuun ti korɔ wi na: Pyo na wi yaa kaa to korogɔ ki li, mboo ta wi yen pyo jee bere, wo naa kulo ni wa si wo wa ni. Ali maga ta wo wi yen yaraga ki ni fuun ki go na. ² Mboo ta wa wi puwen pi ni, leele pele

pe maa wele wi na, naa kagala ke yege woo fɔ wi ma saa gbɔn wi to wì wagati ɲa kɔn wi na[†]. ³Woro fun pa wàa pye ma. Sanga ɲa ni we yen paa piile yen, wàa pye wa dunruya kalegele ke kulowo pi ni. ⁴Ɛen fɔ, Yenɲele làa sanga ɲa kɔn, naa wì kaa gbɔn, a lì sili Pinambyɔ wi torogo laga dunruya wi ni; a jele wì se, a wì lasiri* wi yigi na tanri wi na, ⁵janɲo mbele pàa pye na tanri lasiri wi na, mbe pe go shɔ we ta we pye Yenɲele li piile.

⁶Naa we yen Yenɲele li piile, ki kala na, Yenɲele lìli Pinambyɔ wi Yinne li torogo mali le wa we kotooro na. Ki Yinne li ma we kan we maa Yenɲele li yinri fɔ: Baba*, na To! ⁷Ki kala na, ma woro kulo naa, ma yen li pinambyɔ. Pa mà si kaa pye li pinambyɔ, kɔrɔɔ ɲa lì tege li piile pe kan, li yaa kaga kan ma yeri fun.

Pɔli wi jatere wila lege wi na Galasi tara tagafenne pe kala na

⁸Faa ye sila Yenɲele li jen, yàa pye yarisunndo nda kulolo, ti woro Yenɲele jenne. ⁹Ɛen fɔ, yingɔ yè Yenɲele li jen, nakosima, Yenɲele lì ye jen yingɔ, yingɔ na ye si sɔngɔrɔ ki kalegele ɲele ke yen waga, ma pye fanɲa fu ke kɔrɔɔ? Mele ye nɛe jaa mbe pye ke kulolo naa? ¹⁰Ye maa piliye, naa yeyen, naa wagati, naa yegele kele jate

kagbɔɔ ma we. ¹¹Mila fye ye kala na, fɔ kiga ka pye mì tunɲo pye ye kan ki yiri waga.

¹²Sefenne, mila ye yenri fɔ ye kanɲa paa na yen, paa yege ɲa na milan yee pye paa ye yen we[†]. Yee tipege kpe pye na na. ¹³Yège jen ma yo na mìla pan ma Sentanra ti yo ye kan ki konɲanɲa ki na, mi sila pye ɲgbaan. ¹⁴Na yama pila ye jori jɛnɲe, konaa ki ni fuun, ye sila na tifaga, mbanla wa kee punɲo na. Ɛen fɔ, yàa na yigi jɛnɲe paa Yenɲele li merege* yen, nakoma paa Zhezu Kiriwi wi yen.

¹⁵Ki wagati wi ni, nayinme la pye ye yeri fɔ jɛnɲe. Mele koni nayinme si woro ye ni? Mbe ya mbege wogo ɲa ki yo fɔ, nayinme mba yàa ta pi kala na, ki pye ki mbaa ya pye, anme ye mbaa ye yengele ke wɔ mbe ke kan na yeri. ¹⁶Naa mì kaselege ki yo ma ye kan, ko kì ti mì kanɲa ma ye mben ke?

¹⁷Ki leele mbele paa jaa mbe Sentanra ti jɔɔ, pe yen ma bala na ye jaa, ɛen fɔ, paa ki piin jatere ɲa ni wi woro ma yɔn. Paa jaa mbe ye laga we na, janɲo ye bala ye taga pe na. ¹⁸Ki yen ma yɔn lere wi bala kajɛnɲe ki na sanga pyew. Ɛen fɔ, wiga kaa ki piin na mi ka pye wa ye sɔgɔwɔ ko ce. ¹⁹Yoro mbele ye yen paa na piile yen, ki yen nala yaa naa jɛnɲe ye kala na, paa yege ɲa na jele kaa jaa mbe se wi maa jɔlɔ we,

[†]4.2: Wi to wì wagati ɲa kɔn, wo wi yen wagati ɲa pe maa ki jate ma yo pyɔ wì gbɔn lere, mbe ya mbe yere wi yee go kagala ke ni.

[†]4.12: Pɔli wùu yee pye paa pe yen, ko kɔrɔ wo yen fɔ wùu yee yala pe ni, wi woro naa yee jate Zhufuye woo mbaa wi yee mbɔnrɔgi pe na.

fɔ ye saa tanri Kirisi* wi tangalɔmɔ pi na. ²⁰Mila ki jaa jate mbanla yɛɛ yan wa ye sɔɔwɔ yingɔ, jangɔ mbe ta mbanla senre yolɔmɔ pi kannga, katugu na jatere wi piri na na ye kala na.

Agari naa Sara pe kala

²¹Yoro mbele yaa jaa mbaa tanri lasiri wi na mbe ta mbe shɔ, lasiri wi yen na nga yuun ye woro naga nuru wi le? ²²Katugu ki yen ma yɔnlɔɔ wa Yenɲele senre sewe wi ni ma yo fɔ: Pinambiile shyen la pye Abirahamu wi yeri. Wila nuɲgba se wi kulojɔ Agari wi na, ma sanɲa wi se wi jɔ Sara ɲa wi yen lesee wi na. ²³Kulojɔ wila wi pinambyɔ wi se ma yala senwee fanɲga ko ni, ɛɛn fɔ, jele ɲa wi yen lesee wila wi pinambyɔ wi se ma yala Yenɲele lãa yɔn fɔlɔ* na kɔn lo ni. ²⁴Ki senre ti yen na kɔrɔ fɔnɲɔ yuun: Ki jeele shyen pe yen paa Yenɲele li yɔn finliwe* cengele shyen yen. Yɔn finliwe nuɲgba yen paa kulojɔ Agari wi yen, po la ta wa Sinayi*† yanwiga ki na. Wo maa wi piile pe siin wa kulowo pi ni. ²⁵Agari wo yen paa Sinayi yanwiga ki yen wa Larabuye tara. Wi yen ma taanla nala pilige Zheruzalemu wi ni. Ki ca ki yen wa lasiri wi kulowo pi ni, naa ki woolo pe ni.

²⁶Ɛɛn fɔ, Zheruzalemu ɲa wa yenɲele na wo wi yen jele ɲa wi yen lesee we. Wo wi yen we nɔ we. ²⁷Wo senre ti yen ma yɔnlɔɔ wa Yenɲele senre sewe wi ni, ma yo fɔ:

*Mboro ɲa jambasee, ta yɔɔri,
mboro ɲa ma fa pyɔ se mbe
yan!*

*Mboro ɲa selara fɔɔn ya, ta jɔrɔgi
nayinme ni!*

*Katugu jele ɲa pè wa, wi piile pe
yaa ka lege mbe we jele ɲa
wi yen wi pɔlɔ wi yeri wi
woolo pe na†.*

²⁸Yoro wo na, sefenne, ye yen piile mbele pè se ma yala Yenɲele lãa yɔn fɔlɔ na kɔn li ni, paa Sara wi pinambyɔ Izaki wi yen fun. ²⁹Faa pinambyɔ ɲa pãa se ma yala senwee fanɲga ki ni, wila pye na pinambyɔ ɲa wila se ma yala Yenɲele li Yinnekpoyi li fanɲga ki ni wi jɔlɔ. Pa ki yen ma ali ma pan ma gbɔn nala. ³⁰Ɛɛn fɔ, Yenɲele senre sewe wi yen na yuun mele? Wi yen naga yuun ma yo fɔ: «Kulojɔ wi purɔ wo naa wi pinambyɔ wi ni, katugu kulojɔ wi pinambyɔ wi se pinle mbe kɔrɔɔ ki li ja jele ɲa wi yen lesee wi Pinambyɔ wi ni†.» ³¹Ki pye ma, sefenne, we woro kulojɔ wi piile. Ɛɛn fɔ, we yen jele ɲa wi yen lesee wo piile.

†4.24: Pa Yenɲele lãa li lasiri wi kan Moyisi wi yeri wa Sinayi yanwiga ki na; Eki 19.1-19; 20.1-17.

†4.27: Ki verise ɲa wi yen na para Zheruzalemu ɲa wa yenɲele na wo senre na, wi piile poro pe yen mbele pè taga Kirisi wi na we. Zheruzalemu ɲa laga tara na wo piile poro pe yen ma taanla leele mbele paa jaa mbaa tanri lasiri wi na pe yɛɛ fanɲga; Eza 54.1.

†4.30: Zhene 21.10.

**TAGAFENNE PE LESEWE
KONAA TANGALOMO
JEMBE YINNEKPOYI
LI FANŊGA NA**

5--6

Yaga ka ye lesewe pi jɔgo

5 ¹Kirisi* wì we wɔ wa kulowo pi ni we ta we pye lesele kaselege na. Ki kala na, ye koro ye yere jɛnge wa ki lesewe pi ni. Yaga ka ye yɛe kan pe ye pye kulolo naa.

²Yaa nuru! Mi Pɔli mi yen naga yuun ye kan fɔ: «Na yaga ye yɛe kan paga ye kenrekenre*†, kona, Kirisi wi se ya yaraga ka yɔn ye kan naa.» ³Mi yaa sɔngɔɔ mbege yo naa fɔ: Lere ŋa fuun kaa yɛe kan poo kenrekenre, wi daga mbaa tanri lasiri* wi ni fuun wi na. ⁴Yoro mbele fuun yaa jaa mbaa tanri lasiri wi na mbe ta mbe pye lesinmbele Yenŋele li yɛge na, yè laga Kirisi wi na ma wɔ wa Yenŋele li yinme pi ni. ⁵Woro wo na, we jigi wi yen ki na ma yo Yenŋele li yaa ka we pye lesinmbele li yɛe yɛge na, naa wè taga Zhezu wi na we. Ko jigi wo we yen na singi Yinnekpoyi li fanŋga na. ⁶Katugu na waga pye nungba Zhezu Kirisi wi ni, we kenrekenre o, wee kenrekenre o, ko ka woro kagbɔgo. Ŋga kì we ki ni fuun na, ko ki yen tagawa mba pi maa tunŋgo piin ndanlawa ni. ⁷Yàa pye na tanri konɔ jenne li na. Ambɔ

wì ye yɛge kon, a yè si kaselege konɔ li yaga? ⁸Ŋga pàa yo ye kan ma ye jatere wi kanŋga, ki sila yiri wa Yenŋele na li yen na ye yinri lo yeri. ⁹Yɛge ŋga na pe maa ki yuun ma yo fɔ: «Leve* jenri wi ma buru muwe mba pì gbɔn pi ni fuun pi fe maa yirige,» pa kì pye ma fun. ¹⁰Ma si yala, we Fɔ* wì jigi kan na yeri ye kala na. Mì taga ki na ma yo ye jatere wi se yiri wi ye na woo wi ni. Eɛn fɔ, ŋa wila ye jatere wi pinri ye na, wi yen yɛge o yɛge, Yenŋele li yaa kaa le jɔlɔgo.

¹¹Sefenne, mi wo na, ndɛɛ ki pye mi yen na Yenŋele senre ti yuun ma yo kenrekenre wi daga mbaa piin, pe jen naa na jɔlɔ mele naa? Ki pye pa mila ki yari ma, Kirisi wi kunwɔ wa tiparaga* ki na, ki senre nda mila yuun ti se jen naa leele mbenge. ¹²Mbele paa ye jatere wi pinri ye na, mì pye naga jaa paa kee pe kapyere ti ni yɛge, fɔ pe sa pe yɛe san*.

¹³Yoro wo na, sefenne, Yenŋele li ye yeri ye pye lesele. Eɛn fɔ, yaga ka ki lesewe pi lɛ mbe yo ye yaa la tanri mbaa yala ye wire ti jogo kagala koro ni. Ŋga ki wa, ye daga mbe ye yɛe ndanla mbaa tunŋgo piin ye yɛe kan. ¹⁴Katugu lasiri wi ni fuun wi go ko ki yen ki ŋgasele na le fɔ: «Ma lewee yenle wi daga mbɔɔn ndanla paa yɛge ŋga na mɔɔ yɛe ndanla we†.» ¹⁵Eɛn fɔ, na ye kaa ye yɛe nɔɔri mbaa ye yɛe kaa paa

†5.2: Mbe kenrekenre ko kɔɔ wo yen mbe pye lesinŋe Yenŋele li yɛge na.

†5.14: Levi 19.18.

yanyaara ti yen, ye yee yingiwe jen, yaga ka ye yee ka mbe ye yee ko.

**We wire ti jogo kagala
koro ka kaa we yege sinni
fo Yinnekpoyi lo**

¹⁶Ye wele, senre nda ti yen na yeri mbe yo ye kan ti nda fo: Ye Yinnekpoyi li yaga laa ye yege sinni! Pa kona ye se la wire ti jogo kagala ke piin. ¹⁷Katugu kagala ngele ke la yen senwee wi wire ti na, koro yen ma Yinnekpoyi lo mben. Kagala ngele ke Yinnekpoyi lo ndanla, koro yen ma senwee wi wire to mben. Ti yen na wiin ti yee ni, jango kala na yaa jaa mbaa piin, yaga kaa li piin. ¹⁸En fo, na Yinnekpoyi li kaa ye yege sinni, pa lasiri wi se fannga ta ye na.

¹⁹Kagala ngele senwee wi wire ti maa jaa mbaa piin, ke yen ma jen. Ke ngele: «Keenre lime, naa fyongɔ* kapyere, naa kalikalawa, ²⁰naa senge sunmo, naa lekara, naa mbenwe, naa maara, naa yenjara, naa nangbanwa, naa kashara, naa mbe leele kon pe yee na pe yon ki pye ki ye ki ye, ²¹naa mbaa yege yinrigi leele yaara na, naa sinwɔɔ, naa kafaara, naa kapyere ta yege ni paa ki woro nda ti cenle li yen.» Mi yen na ye yeregi paa yege nga na mila ki pye faa we, ma yo fo: Mbele paa ki kagala ke piin, pe se ka ye wa Yenjele li wunluwo* pi ni fyew.

²²En fo, nga ki maa yinrigi wa Yinnekpoyi li yeri koyi nga: Ndanlawa, naa nayinme, naa yeyinngɛ, naa mbe kala kun yee ni,

naa kapitanra, naa kajenge pyege, naa tagawa, ²³naa kotoyinngɛ, naa yee yingiwe jenge. Lasiri wi woro na wiin ki kagala ngele lo la ni. ²⁴Leele mbele pe yen Zhezu Kiriwi woolo, pe pungo le wire ti nandanwa naa ti jogo kagala ke ni. A ki cen ndee pe ke kan wa tiparaga ki na ma ke gbo.

²⁵Yinnekpoyi li yinwege kan we yeri. Ki kala na, ki daga laa we yege sinni. ²⁶Waga kaa we yee gbogo, waga si kaa we yee nawa ngbanni, nakoma mbaa yege yinrigi we yee yaara na.

**Waa we yee go kagala ke lee
we yee ni**

6¹Sefenne, na paga lere wa yigi wi yen na kapege ka piin, yoro mbele Yinnekpoyi li yen na ye yege sinni, yoo saga ye pan wi ni wa kozinne li ni naa. En fo, yege pye kotoyinngɛ ni. Mboro fun, mo yee yigi, jango Sotanla wiga kon fanla ma to wa kapege ki ni. ²Yaa ye yee sari ye yee go kagala ke na. Pa ye yaa Kiriwi li lasiri* wi tanga mboo yon fili yeen we. ³Na lere nga kaa ki jate wi yen yaraga, mbe sigi ta wi woro yaraga, kona, wila wi yee fanla. ⁴Lere nungba nungba pyew wi daga mboo tangalomo pi taanla mbe wele. Na wi kaa yan jembe, pa wi yaa la wi yee gbogo wi tangalomo pi kala na, pa ki se pye sanmbala poro kala na. ⁵Katugu lere nungba nungba pyew wi yaa kaa yee go kala li yege yo.

⁶Lere ɲa pe yen na nari Sentanra ti ni, yarijende nda fuun wila taa, wi daga mbaa wi nagafɔ wi tasaga woo wa ti ni mbaa ki kaan wi yeri.

⁷Yaga kaa ye yee fanla, lere na la tege Yenɲele na. Lere wiga yaraga ɲga lugu, ko wi ma kaa kɔw. ⁸Na wi kaa wi wire ti nandanwa kala li piin ndee wi yen na yariluguro nuru ti kanɲɔɔ, wi yaa ka wire ti fɔngɔɔ pi ta[†]. Na wiga sila Yinnekpoyi li nandanwa kala li piin ndee wi yen na yariluguro nuru li kanɲɔɔ, wi yaa ka yinwege mbakɔɔ ki ta Yinnekpoyi li yeri. ⁹Yaga ka ti we te kajenje pyege ki ni; katugu na wee te mbaa ki piin, pa we yaa kaga tɔnli wi ta, na ki wagati wiga ka gbɔn we. ¹⁰Ki kala na, na waga wagati jenne ɲa ta, waa kajenje piin lere pyew wi kan, tagafenne poro wogo ko mbe we.

Pɔli wi yerewe senre pungo woro naa wi sharaga

¹¹Yege sewe yɔɔnrɔ nda ti wele paa ti tugbɔɔ! Mi kpaw miri yɔɔnɔɔ na ye maa torogo ye kan. ¹²Leele mbele paa jaa mbe pe yee kala li pye li leele pe ndanla wire

kapyere ti wogo na, poro paa jaa mbe ye jori ye kenrekenre*. Pe maa ko piin ma, jango paga ka pe jɔɔ Kirisi* wi tiparaga* senre yowo pi kala na. ¹³Mbele jate pe kenrekenre, paa la tanri lasiri wi na. Eɛn ɔ, paa jaa ye kenrekenre, jango pe ta paa pe yee gbogo tegere nda pe tege ye na ti kala na. ¹⁴Mi wo na, mi woro na jaa mbaa na yee gbogo kala la na, na we Fɔ* Zhezu Kirisi wi tiparaga wogo ko ma. Ki tiparaga ki fanɲa na, dunruya yaara ti yen ndee ti ku mi wo yeri, a mi fun mi ku ti yeri. ¹⁵Ma kenrekenre o, mee kenrekenre o, ko ka woro yaraga. ɲga ki we ki ni fuun na, ko ki yen: Ma kanɲa lere fɔngɔ. ¹⁶Mbele fuun paa tanri ko konɔ lo na, mila ki yuun pe kan ɔ: Yenɲele li yeyinɲe kan pe yeri, li kagbaraga pye pe kan, poro naa Yenɲele li woolo pe ni fuun pe ni! ¹⁷Mbege le nala wo na, lere ka kanla jɔɔ naa; katugu sagbantitere nda ti yen na wire ti na, tila ki nari ma yo mi yen Zhezu wi kulo.

¹⁸Sefenne, we Fɔ Zhezu Kirisi wi yinne kan ye ni fuun ye yeri! Anmiina*.

[†]6.8: Mbe wire ti fɔngɔɔ pi ta, ko kɔɔ wo yen mbe laga Yenɲele li na pew.